

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 23ης Μαΐου 2019*

«Προδικαστική παραπομπή – Χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης – Πολιτική ασύλου – Επικουρική προστασία – Οδηγία 2011/95/ΕΕ – Άρθρο 19 – Ανάκληση του καθεστώτος επικουρικής προστασίας – Σφάλμα της Διοίκησης περί τα πραγματικά περιστατικά»

Στην υπόθεση C-720/17,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Verwaltungsgerichtshof (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, Αυστρία) με απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 2017, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 28 Δεκεμβρίου 2017, στο πλαίσιο της δίκης

Mohammed Bilali

κατά

Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους E. Regan, πρόεδρο τμήματος, K. Λυκούργο (εισηγητή), E. Juhász, M. Plešič και I. Jarukaitis, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Y. Bot

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- ο M. Bilali, εκπροσωπούμενος από την N. Lorenz, Rechtsanwältin,
- η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον G. Hesse,
- η Ουγγρική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Z. Fehér, G. Κοός και G. Tornyai,
- η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις H. S. Gijzen και M. K. Bulterman,
- η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον B. Majczyna,
- η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από την R. Fadoju, επικουρούμενη από τον D. Blundell, barrister,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την M. Κοντού-Durande και τον S. Grünheid,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 24ης Ιανουαρίου 2019,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 19 της οδηγίας 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (ΕΕ 2011, L 337, σ. 9).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του M. Bilali και της Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας για τις υποθέσεις αλλοδαπών και ασύλου, Αυστρία), με αντικείμενο την ανάκληση του καθεστώτος επικουρικής προστασίας το οποίο χορηγήθηκε στον M. Bilali.

Το νομικό πλαίσιο

Το διεθνές δίκαιο

- 3 Η Σύμβασις περί του καθεστώτος των προσφύγων, η οποία υπογράφηκε στη Γενεύη στις 28 Ιουλίου 1951 [*Recueil des traités des Nations unies*, τόμος 189, σ. 150, αριθ. 2545 (1954)], τέθηκε σε ισχύ στις 22 Απριλίου 1954. Συμπληρώθηκε και αναθεωρήθηκε με το Πρωτόκολλο περί του καθεστώτος των προσφύγων, το οποίο συνήφθη στη Νέα Υόρκη στις 31 Ιανουαρίου 1967 και τέθηκε σε ισχύ στις 4 Οκτωβρίου 1967 (στο εξής: Σύμβαση της Γενεύης).
- 4 Το άρθρο 1, Α, της Συμβάσεως της Γενεύης ορίζει την έννοια του «πρόσφυγα» και, εν συνεχεία, το άρθρο 1, Γ, της ίδιας Συμβάσεως προβλέπει τα εξής:

«Η παρούσα Σύμβασις παύει εφαρμοζόμενη επί προσώπων εμπίπτοντων εις τας διατάξεις της ως άνω παραγρ. Α εις τα κατωτέρω περιπτώσεις:

- 1) Εάν έκαμον εκ νέου οικειοθελώς χρήσιν τις προστασίας της χώρας ης έχουν την υπηκοότητα, ή
- 2) εάν μετά την απώλειαν της υπηκοότητος αυτών, οικειοθελώς επανέκτησαν ταύτην, ή
- 3) εάν απέκτησαν νέαν υπηκοότητα και απολαύουν της υπό της χώρας της νέας αυτών υπηκοότητος παρεχομένης προστασίας, ή
- 4) εάν επέστρεψαν οικειοθελώς προς εγκατάστασιν εις την χώραν ή είχαν εγκαταλείψει ή εκτός των συνόρων της οποίας παρέμενον φοβούμενοι διωγμόν, ή
- 5) εάν δεν δύνανται πλέον να εξακολουθούν αποποιούμενα την υπό της χώρας της υπηκοότητος αυτών παρεχομένην προστασίαν, δεδομένου ότι έχουν παύσει υφιστάμενοι αι προϋποθέσεις συνεπεία των οποίων ανεγνωρίσθησαν.

Σημειωτέον πάντως ότι αι διατάξεις του παρόντος εδαφίου δεν εφαρμόζονται εις την περίπτωσην πρόσφυγος εμπόνητος εις την παραγρ. Α του άρθρου τούτου και δυναμένου να επικαλεσθή επιτακτικούς λόγους αναφερομένους εις προγενεστέρας διώξεις ίνα αρνηθή να απολαύση της υπό της χώρας της υπηκοότητος αυτού παρεχομένης προστασίας.

- 6) Εάν προκειμένου περί προσώπων μη κεκτημένων υπηκοότητα τινά δύνανται ταύτα να επιστρέψουν εις την χώραν ένθα είχαν τη συνήθη αυτών διαμονήν, δεδομένου ότι αι προϋποθέσεις συνεπεία των οποίων ανεγνωρίσθησαν ως Πρόσφυγες, έχουν παύσει υφιστάμεναι.

Σημειωτέον πάντως ότι αι διατάξεις του παρόντος εδαφίου δεν εφαρμόζονται εις την περίπτωσην πρόσφυγος εμπόνητος εις την παραγρ. Α του άρθρου τούτου και δυναμένου να επικαλεσθή επιτακτικούς λόγους αναφερομένους εις προγενεστέρας διώξεις, ίνα αρνηθή να επιστρέψη εις την χώραν ένθα είχε τη συνήθη αυτού διαμονήν.»

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 2011/95

- 5 Οι αιτιολογικές σκέψεις 3, 8, 9, 12 και 39 της οδηγίας 2011/95 έχουν ως εξής:

«(3) Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, κατά την έκτακτη σύνοδο στο Τάμπερε στις 15 και 16 Οκτωβρίου 1999, συμφώνησε να καταβληθεί προσπάθεια για τη θέσπιση κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου, με βάση την πλήρη και συνολική εφαρμογή της Συμβάσεως της Γενεύης της 28ης Ιουλίου 1951 (στο εξής: Σύμβαση της Γενεύης) περί του καθεστώτος των προσφύγων, όπως συμπληρώθηκε με το Πρωτόκολλο της 31ης Ιανουαρίου 1967 (στο εξής: Πρωτόκολλο), επιβεβαιώνοντας έτσι την αρχή της μη επαναπροώθησης και διασφαλίζοντας ότι κανείς δεν αποστέλλεται πίσω σε μέρος όπου θα υφίστατο διώξεις.

[...]

(8) Στο ευρωπαϊκό σύμφωνο για τη μετανάστευση και το άσυλο, που εκδόθηκε στις 15 και 16 Οκτωβρίου 2008, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σημείωσε ότι παραμένουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών σχετικά με την παροχή προστασίας και τις μορφές που λαμβάνει η προστασία αυτή και ζήτησε νέες πρωτοβουλίες για την ολοκλήρωση της εγκαθίδρυσης κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου, που προβλέπεται στο πρόγραμμα της Χάγης, και επομένως για την παροχή υψηλότερου επίπεδου προστασίας.

(9) Στο πρόγραμμα της Στοκχόλμης το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επανέλαβε τη δέσμευσή του ως προς τον στόχο της εγκαθίδρυσης ενός κοινού χώρου προστασίας και αλληλεγγύης, που θα βασίζεται σε κοινή διαδικασία ασύλου και ενιαίο καθεστώς, σύμφωνα με το άρθρο 78 [ΣΛΕΕ], για εκείνους στους οποίους έχει παρασχεθεί διεθνής προστασία, το αργότερο έως το 2012.

[...]

(12) Κύριος στόχος της παρούσας οδηγίας είναι η διασφάλιση, αφενός, ότι τα κράτη μέλη εφαρμόζουν κοινά κριτήρια για τον προσδιορισμό των προσώπων που χρήζουν όντως διεθνούς προστασίας και, αφετέρου, ότι τα εν λόγω πρόσωπα έχουν πρόσβαση σε ελάχιστο επίπεδο παροχών σε όλα τα κράτη.

[...]

(39) Με την παράλληλη ανταπόκριση στην πρόσκληση του προγράμματος της Στοκχόλμης για εγκαθίδρυση ενιαίου καθεστώτος για πρόσφυγες ή για πρόσωπα που δικαιούνται επικουρική προστασία, και εκτός των εξαιρέσεων που είναι αναγκαίες και αντικειμενικά δικαιολογημένες, στα δικαιούχους του καθεστώτος επικουρικής προστασίας θα πρέπει να παρέχονται τα ίδια δικαιώματα και ευεργετήματα με αυτά που απολαμβάνουν σύμφωνα με την παρούσα οδηγία οι πρόσφυγες και θα πρέπει να πληρούν τις ίδιες προϋποθέσεις για την παροχή της εν λόγω προστασίας.»

6 Το άρθρο 2 της οδηγίας αυτής ορίζει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

α) “διεθνής προστασία”, το καθεστώς πρόσφυγα και το καθεστώς επικουρικής προστασίας, όπως ορίζονται στα στοιχεία ε) και ζ)·

[...]

στ) “πρόσωπο που δικαιούται επικουρική προστασία”, ο υπήκοος τρίτης χώρας ή ο ανιθαγενής που δεν πληροί τις προϋποθέσεις για να αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας, αλλά σε σχέση με τον οποίο υπάρχουν ουσιώδεις λόγοι να πιστεύεται ότι, εάν ο ενδιαφερόμενος επιστρέψει στη χώρα της καταγωγής του ή, στην περίπτωση ανιθαγενούς, στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του, θα αντιμετωπίσει πραγματικό κίνδυνο να υποστεί σοβαρή βλάβη, όπως ορίζεται στο άρθρο 15, και στον οποίο δεν έχει εφαρμογή το άρθρο 17 παράγραφοι 1 και 2, και που δεν είναι σε θέση ή, λόγω του κινδύνου αυτού, δεν επιθυμεί να θέσει εαυτόν υπό την προστασία της εν λόγω χώρας·

ζ) “καθεστώς επικουρικής προστασίας”, η εκ μέρους κράτους μέλους αναγνώριση υπηκόου τρίτης χώρας ή ανιθαγενούς ως προσώπου που δικαιούται επικουρική προστασία·

η) “αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας”, η αίτηση παροχής προστασίας από κράτος μέλος που υποβάλλει υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής, ο οποίος μπορεί να θεωρηθεί ότι αιτείται καθεστώς πρόσφυγα ή καθεστώς επικουρικής προστασίας και ο οποίος δεν αιτείται ρητώς να του παρασχεθεί άλλη μορφή προστασίας, μη εμπίπτουσα στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, δυναμένη να ζητηθεί αυτοτελώς·

[...]».

7 Κατά το άρθρο 3 της εν λόγω οδηγίας:

«Τα κράτη μέλη δύνανται να θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ ευνοϊκότερες διατάξεις για να καθορίζουν το ποιος δικαιούται να θεωρηθεί πρόσφυγας ή πρόσωπο που δικαιούται επικουρική προστασία και το περιεχόμενο της διεθνούς προστασίας, υπό την προϋπόθεση ότι οι διατάξεις αυτές συνάδουν με την παρούσα οδηγία.»

8 Το άρθρο 14 της ίδιας οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ανάκληση, τερματισμός ή άρνηση ανανέωσης του καθεστώτος πρόσφυγα», προβλέπει τα εξής:

«1. Όσον αφορά αιτήσεις διεθνούς προστασίας οι οποίες υποβάλλονται μετά την έναρξη ισχύος της οδηγίας 2004/83/ΕΚ [του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους (ΕΕ 2004, L 304, σ. 12)], τα κράτη μέλη ανακαλούν, τερματίζουν ή αρνούνται να ανανεώσουν το καθεστώς πρόσφυγα ενός

υπηκόου τρίτης χώρας ή ανιθαγενούς, το οποίο έχει χορηγηθεί από κυβερνητικό, διοικητικό, δικαστικό ή οιονεί δικαστικό όργανο, εφόσον το πρόσωπο αυτό παύσει να είναι πρόσφυγας σύμφωνα με το άρθρο 11.

2. Με την επιφύλαξη του καθήκοντος του πρόσφυγα, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1, να αποκαλύπτει κάθε σχετικό στοιχείο και να προσκομίζει κάθε σχετικό έγγραφο το οποίο έχει στη διάθεσή του, το κράτος μέλος που χορήγησε το καθεστώς πρόσφυγα καταδεικνύει σε εξατομικευμένη βάση ότι ο ενδιαφερόμενος έχει παύσει να είναι πρόσφυγας ή δεν υπήρξε ποτέ πρόσφυγας σύμφωνα με την παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου.

3. Τα κράτη μέλη ανακαλούν, τερματίζουν ή αρνούνται να ανανεώσουν το καθεστώς πρόσφυγα ενός υπηκόου τρίτης χώρας ή ανιθαγενούς εάν, αφού του χορηγήθηκε το καθεστώς πρόσφυγα, το οικείο κράτος μέλος αποδείξει ότι:

α) το εν λόγω πρόσωπο θα έπρεπε να είχε αποκλεισθεί ή αποκλείεται από το καθεστώς πρόσφυγα σύμφωνα με το άρθρο 12·

β) η εκ μέρους του ενδιαφερομένου διαστρέβλωση ή παράλειψη γεγονότων, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης πλαστών εγγράφων, υπήρξε αποφασιστική για τη χορήγηση του καθεστώτος πρόσφυγα.

4. Τα κράτη μέλη δύνανται να ανακαλούν, να τερματίζουν ή να αρνούνται να ανανεώσουν το καθεστώς που χορηγήθηκε σε πρόσφυγα από κυβερνητικό, διοικητικό, δικαστικό ή οιονεί δικαστικό όργανο, όταν:

α) μπορεί για εύλογους λόγους να θεωρηθεί ότι το πρόσωπο αυτό συνιστά κίνδυνο για την ασφάλεια του κράτους μέλους στο οποίο ευρίσκεται·

β) δεδομένου ότι έχει καταδικασθεί τελεσίδικα για τη διάπραξη ιδιαίτερα σοβαρού εγκλήματος, συνιστά κίνδυνο για την κοινωνία του κράτους μέλους αυτού.

5. Στις περιπτώσεις της παραγράφου 4, τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίζουν να μην χορηγήσουν καθεστώς σε πρόσφυγα, όταν δεν έχει ληφθεί ακόμα τέτοια απόφαση.

6. Τα πρόσωπα στα οποία έχουν εφαρμογή οι παράγραφοι 4 ή 5 απολαύουν δικαιωμάτων που προβλέπονται ή είναι ανάλογα των προβλεπόμενων στα άρθρα 3, 4, 16, 22, 31, 32 και 33 της [Συμβάσεως] της Γενεύης, εφόσον είναι παρόντα στο κράτος μέλος.»

9 Το κεφάλαιο V της οδηγίας 2011/95, το οποίο επιγράφεται «Αναγνώριση προσώπου ως δικαιούχου επικουρικής προστασίας», περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, το άρθρο 15, που φέρει τον τίτλο «Σοβαρή βλάβη» και ορίζει τα εξής:

«Η σοβαρή βλάβη συνίσταται σε:

α) θανατική ποινή ή εκτέλεση· ή

β) βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία του αιτούντος στη χώρα καταγωγής του· ή

γ) σοβαρή και προσωπική απειλή κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας αμάχου λόγω αδιάκριτης ασκήσεως βίας σε καταστάσεις διεθνούς ή εσωτερικής ένοπλης σύρραξης.»

10 Το άρθρο 16 της οδηγίας αυτής προβλέπει τα εξής:

«1. Ο υπήκοος τρίτης χώρας ή ο ανιθαγενής παύει να δικαιούται επικουρικής προστασίας όταν οι περιστάσεις οι οποίες οδήγησαν στην αναγνώριση του καθεστώτος επικουρικής προστασίας έχουν εκλείψει ή έχουν μεταβληθεί σε τέτοιο βαθμό ώστε να μην απαιτείται πλέον προστασία.

2. Κατά την εφαρμογή της παραγράφου 1, τα κράτη μέλη εξετάζουν κατά πόσον η μεταβολή των συνθηκών είναι τόσο ουσιαστικής και μη προσωρινής φύσεως, ώστε ο δικαιούχος επικουρικής προστασίας να μην αντιμετωπίζει πλέον πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης.

3. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται σε δικαιούχο καθεστώτος επικουρικής προστασίας ο οποίος είναι σε θέση να επικαλεστεί επιτακτικούς λόγους που απορρέουν από προηγούμενη σοβαρή βλάβη για να αρνηθεί την προστασία που του παρέχει η χώρα ιθαγένειας ή, στην περίπτωση ανιθαγενούς, η χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του.»

11 Κατά το άρθρο 18 της εν λόγω οδηγίας:

«Τα κράτη μέλη χορηγούν καθεστώς επικουρικής προστασίας σε υπηκόους τρίτων χωρών ή σε ανιθαγενείς που πληρούν τις οικείες προϋποθέσεις σύμφωνα με τα κεφάλαια II και V.»

12 Το άρθρο 19 της ίδιας οδηγίας, το οποίο τιτλοφορείται «Ανάκληση, τερματισμός ή άρνηση ανανέωσης του καθεστώτος επικουρικής προστασίας», ορίζει τα εξής:

«1. Όσον αφορά αιτήσεις διεθνούς προστασίας οι οποίες υποβάλλονται μετά την έναρξη ισχύος της οδηγίας 2004/83/ΕΚ, τα κράτη μέλη ανακαλούν, τερματίζουν ή αρνούνται να ανανεώσουν το καθεστώς επικουρικής προστασίας ενός υπηκόου τρίτης χώρας ή ανιθαγενούς, το οποίο χορηγήθηκε από κυβερνητικό, διοικητικό, δικαστικό ή οιοσδήποτε δικαστικό όργανο, εφόσον το πρόσωπο αυτό παύσει να δικαιούται επικουρικής προστασίας σύμφωνα με το άρθρο 16.

2. Τα κράτη μέλη μπορούν να ανακαλούν, να τερματίζουν ή να αρνούνται να ανανεώσουν το καθεστώς επικουρικής προστασίας ενός υπηκόου τρίτης χώρας ή ανιθαγενούς, το οποίο χορηγήθηκε από κυβερνητικό, διοικητικό, δικαστικό ή οιοσδήποτε δικαστικό όργανο, εφόσον μετά τη χορήγηση του καθεστώτος επικουρικής προστασίας το πρόσωπο αυτό θα έπρεπε να είχε αποκλεισθεί από το δικαίωμα επικουρικής προστασίας σύμφωνα με το άρθρο 17 παράγραφος 3.

3. Τα κράτη μέλη ανακαλούν, τερματίζουν ή αρνούνται να ανανεώσουν το καθεστώς επικουρικής προστασίας ενός υπηκόου τρίτης χώρας ή ενός ανιθαγενούς, εάν:

α) αφού του αναγνωρισθεί το καθεστώς αυτό, το εν λόγω πρόσωπο έπρεπε να είχε αποκλεισθεί ή αποκλείεται του δικαιώματος επικουρικής προστασίας σύμφωνα με το άρθρο 17 παράγραφοι 1 και 2·

β) η εκ μέρους του διαστρέβλωση ή παράλειψη γεγονότων, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης πλαστών εγγράφων, υπήρξε αποφασιστική για τη χορήγηση του καθεστώτος επικουρικής προστασίας.

4. Με την επιφύλαξη του καθήκοντος του υπηκόου τρίτης χώρας ή του ανιθαγενούς, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1, να αποκαλύπτει κάθε σχετικό στοιχείο και να προσκομίζει κάθε σχετικό έγγραφο το οποίο έχει στη διάθεσή του, το κράτος μέλος το οποίο έχει αναγνωρίσει το καθεστώς επικουρικής προστασίας καταδεικνύει σε εξατομικευμένη βάση ότι ο ενδιαφερόμενος έχει παύσει να δικαιούται ή δεν δικαιούται επικουρική προστασία σύμφωνα με τις παραγράφους 1, 2 και 3 του παρόντος άρθρου.»

Η οδηγία 2003/109

- 13 Το άρθρο 4, παράγραφος 1α, της οδηγίας 2003/109/ΕΚ του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2003, σχετικά με το καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες (ΕΕ 2003, L 16, σ. 44), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2011/51/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαΐου 2011 (ΕΕ 2011, L 132, σ. 1) (στο εξής: οδηγία 2003/109), ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη δεν χορηγούν το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος βάσει της διεθνούς προστασίας σε περίπτωση ανάκλησης ή τερματισμού της διεθνούς προστασίας ή άρνησης της ανανέωσής της όπως ορίζεται στο άρθρο 14 παράγραφος 3 και στο άρθρο 19 παράγραφος 3 της οδηγίας 2004/83/ΕΚ.»

- 14 Το άρθρο 9, παράγραφος 3α, της οδηγίας 2003/109, το οποίο προστέθηκε με την οδηγία 2011/51, έχει ως εξής:

«Τα κράτη μέλη μπορούν να άρουν το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος υπηκόου τρίτης χώρας σε περίπτωση ανάκλησης, τερματισμού ή άρνησης της ανανέωσης της διεθνούς προστασίας όπως ορίζεται στα άρθρα 14 παράγραφος 3 και 19 παράγραφος 3 της οδηγίας 2004/83/ΕΚ εάν το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος έχει αποκτηθεί βάσει της διεθνούς προστασίας.»

Το αυστριακό δίκαιο

- 15 Το άρθρο 8 του Bundesgesetz über die Gewährung von Asyl (αυστριακού ομοσπονδιακού νόμου για τη χορήγηση ασύλου), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης (στο εξής: AsylG 2005), προβλέπει τα εξής:

«(1) Το καθεστώς επικουρικής προστασίας πρέπει να αναγνωρίζεται σε αλλοδαπό

1. ο οποίος έχει υποβάλει στην Αυστρία αίτηση διεθνούς προστασίας, σε περίπτωση που η αίτηση αυτή απορρίφθηκε όσον αφορά τη χορήγηση ασύλου, ή
2. του οποίου έχει ανακληθεί το δικαίωμα ασύλου, σε περίπτωση σε που τυχόν επαναπροώθηση, απομάκρυνση μετά από παράνομη είσοδο στην επικράτεια ή απέλαση του αλλοδαπού στη χώρα καταγωγής του θα συνεπαγόταν είτε πραγματικό κίνδυνο παράβασης του άρθρου 2 [της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, η οποία υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950], του άρθρου 3 της [Συμβάσεως αυτής] ή των πρωτοκόλλων αριθ. 6 ή 13 της [εν λόγω Συμβάσεως] είτε, για τον ίδιο ως άμαχο πολίτη, σοβαρή απειλή κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητάς του λόγω αδιάκριτης βίας στο πλαίσιο διεθνούς ή εσωτερικής σύρραξης.

[...]

(6) Αν δεν μπορεί να καθοριστεί η χώρα καταγωγής του αιτούντος άσυλο, η αίτηση διεθνούς προστασίας πρέπει να απορριφθεί όσον αφορά τη χορήγηση επικουρικής προστασίας. Στην περίπτωση αυτή, πρέπει να εκδοθεί απόφαση επιστροφής, εφόσον δεν είναι παράνομη δυνάμει του άρθρου 9, παράγραφοι 1 και 2, του BFA-VG [νόμου για τη διαδικασία ενώπιον της Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας για τις υποθέσεις αλλοδαπών και ασύλου].

[...]

16 Το άρθρο 9 του AsylG 2005 ορίζει τα εξής:

«(1) Εκδίδεται αυτεπαγγέλτως απόφαση ανάκλησης του καθεστώτος επικουρικής προστασίας που έχει αναγνωρισθεί σε αλλοδαπό, όταν

1. δεν πληρούνται ή παύουν να συντρέχουν οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση του καθεστώτος επικουρικής προστασίας (άρθρο 8, παράγραφος 1)·

[...]».

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

17 Στις 27 Οκτωβρίου 2009 ο M. Bilali, κατά δήλωσή του ανιθαγενής, υπέβαλε στην Αυστρία αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας. Η αίτησή του απορρίφθηκε από την Bundesasylamt (Ομοσπονδιακή Υπηρεσία) στις 15 Μαρτίου 2010. Στις 8 Απριλίου 2010 το Asylgerichtshof (δικαστήριο υποθέσεων ασύλου, Αυστρία) έκανε δεκτή την προσφυγή του κατά της ως άνω αποφάσεως και ανέπεμψε την υπόθεσή του προς επανεξέταση.

18 Με απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 2010, η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία απέρριψε μεν την αίτηση ασύλου του M. Bilali αλλά του χορήγησε το καθεστώς επικουρικής προστασίας, διαπιστώνοντας ότι η ταυτότητα του M. Bilali δεν ήταν εξακριβωμένη και ότι ήταν πιθανόν Αλγερινός υπήκοος. Το καθεστώς επικουρικής προστασίας αναγνωρίστηκε υπέρ του με την αιτιολογία ότι, εξαιτίας της υψηλής ανεργίας, των ελλειπών υποδομών και της μόνιμης ανασφάλειας στην Αλγερία, ο M. Bilali θα μπορούσε να εκτεθεί, σε περίπτωση επιστροφής του στη χώρα εκείνη, σε κίνδυνο απάνθρωπης μεταχείρισης κατά την έννοια του άρθρου 3 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, η οποία υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ).

19 Ο M. Bilali άσκησε ενώπιον του Asylgerichtshof (δικαστηρίου υποθέσεων ασύλου) προσφυγή κατά της απορριπτικής απόφασης επί της αίτησής του για την παροχή ασύλου. Η απόφαση με την οποία του χορηγήθηκε το καθεστώς επικουρικής προστασίας κατέστη εν τω μεταξύ απρόσβλητη.

20 Με απόφαση της 16ης Ιουλίου 2012, το Asylgerichtshof (δικαστήριο υποθέσεων ασύλου) ακύρωσε την απορριπτική απόφαση επί της αίτησης ασύλου του προσφεύγοντος, κρίνοντας, μεταξύ άλλων, ότι όσον αφορά την ιθαγένειά του, είχαν διατυπωθεί μόνον εικασίες.

21 Με απόφαση της 24ης Οκτωβρίου 2012, η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία απέρριψε εκ νέου την αίτηση ασύλου του M. Bilali. Επιπλέον, το καθεστώς επικουρικής προστασίας που του είχε αναγνωρισθεί στις 27 Οκτωβρίου 2010 ανακλήθηκε αυτεπαγγέλτως και η άδεια διαμονής ορισμένου χρόνου, η οποία του είχε χορηγηθεί επειδή ήταν δικαιούχος του εν λόγω καθεστώτος, αφαιρέθηκε από αυτόν. Η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία απέρριψε επίσης την αίτηση χορήγησης του καθεστώτος επικουρικής προστασίας στον M. Bilali ως Μαροκινό υπήκοο και εξέδωσε απόφαση επιστροφής του, στην οποία αναγραφόταν το Μαρόκο ως χώρα προορισμού.

22 Η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία διαπίστωσε ότι ουδέποτε πληρούνταν οι προϋποθέσεις χορήγησης του καθεστώτος επικουρικής προστασίας. Από τις απαντήσεις της Υπηρεσίας πληροφόρησης σχετικά με τις χώρες καταγωγής προκύπτει, αφενός, ότι ήταν εσφαλμένη η εικασία ότι η Αλγερία ήταν η χώρα καταγωγής του M. Bilali και, αφετέρου, ότι αυτός μπορούσε να επικαλεστεί τόσο τη μαροκινή όσο και τη μαυριτανική ιθαγένεια.

- 23 Με απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2016, το Bundesverwaltungsgericht (Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο, Αυστρία) απέρριψε εν μέρει την προσφυγή του M. Bilali κατά της απόφασης της 24ης Οκτωβρίου 2012, ιδίως κατά το μέρος που αφορούσε την ανάκληση του καθεστώτος επικουρικής προστασίας που είχε χορηγηθεί στον προσφεύγοντα. Ακύρωσε εντούτοις την απόφαση εκείνη κατά το μέρος που είχε διαταχθεί η επιστροφή του προσφεύγοντος στο Μαρόκο.
- 24 Όσον αφορά ειδικότερα την ιθαγένεια του M. Bilali, το Bundesverwaltungsgericht (Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο) διαπίστωσε ότι αυτός είχε διπλή ιθαγένεια, μαροκινή και μαυριτανική, και ότι είχε δηλώσει επανειλημμένως ότι η οικογένειά του ήταν μαροκινής καταγωγής. Η απόφαση όμως για τη χορήγηση του καθεστώτος επικουρικής προστασίας είχε αιτιολογηθεί με βάση ότι ο ενδιαφερόμενος ήταν αλγερινής καταγωγής, οπότε, κατά το δικαστήριο αυτό, το ως άνω καθεστώς ορθώς ανακλήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 9, παράγραφος 1, του AsylG 2005, σε συνδυασμό με το άρθρο 8, παράγραφος 1, του ίδιου νόμου. Το δικαστήριο αυτό έκρινε εξάλλου ότι η αφαίρεση της άδειας διαμονής ορισμένου χρόνου ήταν συνέπεια της ανάκλησης του καθεστώτος επικουρικής προστασίας. Αποφάνθηκε επίσης ότι δεν είχε αποδειχθεί ότι, στο Μαρόκο, ο M. Bilali θα εκτίθετο σε απειλές της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητάς του οι οποίες να δικαιολογούν το συμπέρασμα ότι η απέλασή του αντιβαίνει στο άρθρο 3 της ΕΣΔΑ.
- 25 Ο M. Bilali προσέβαλε την απόφαση αυτή με αίτηση αναιρέσεως ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.
- 26 Το δικαστήριο αυτό διαπιστώνει κατ' αρχάς ότι το καθεστώς επικουρικής προστασίας αναγνωρίστηκε στον M. Bilali με την από 27 Οκτωβρίου 2010 απόφαση της Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας, με την αιτιολογία ότι επρόκειτο για Αλγερινό υπήκοο. Προσθέτει ακόμη ότι η διοικητική εκείνη απόφαση κατέστη μεν απρόσβλητη, ωστόσο, με απόφαση της 24ης Οκτωβρίου 2012, η ίδια Υπηρεσία ανακάλεσε το καθεστώς επικουρικής προστασίας του M. Bilali για πραγματικούς λόγους, οι οποίοι προέκυψαν στο πλαίσιο ερευνών που διεξήχθησαν κατόπιν της χορήγησης του καθεστώτος αυτού. Κατά το αιτούν δικαστήριο, από κανένα στοιχείο δεν μπορεί να συναχθεί ότι ο M. Bilali ήταν υπεύθυνος για την καθυστέρηση στη συλλογή των σχετικών πληροφοριών. Τουναντίον, ο M. Bilali είχε επανειλημμένως δηλώσει ότι δεν είχε την αλγερινή ιθαγένεια και ότι ήταν ανιθαγενής. Το αιτούν δικαστήριο προσθέτει επίσης ότι από τη δικαστική απόφαση κατά της οποίας ασκήθηκε αναίρεση ενώπιόν του δεν προκύπτει ότι οι «νομικά κρίσιμες περιστάσεις» μεταβλήθηκαν από τότε που χορηγήθηκε στον M. Bilali το καθεστώς επικουρικής προστασίας.
- 27 Το αιτούν δικαστήριο σημειώνει επ' αυτού ότι το Bundesverwaltungsgericht (Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο) στηρίχθηκε στο άρθρο 9, παράγραφος 1, σημείο 1, του AsylG 2005, το οποίο ορίζει ότι το καθεστώς επικουρικής προστασίας που παρέχεται σε αλλοδαπό πρέπει να ανακαλείται αυτεπαγγέλτως εφόσον δεν πληρούνται ή παύουν να συντρέχουν οι προϋποθέσεις χορήγησης του συγκεκριμένου καθεστώτος. Κατά το αιτούν δικαστήριο, στην υπόθεση η οποία εκκρεμεί ενώπιόν του έχει εφαρμογή η πρώτη από τις δύο αυτές περιπτώσεις, ήτοι η περίπτωση όπου οι προϋποθέσεις χορήγησης δεν πληρούνταν κατά τον χρόνο που εκδόθηκε η απόφαση περί χορήγησης του επίμαχου καθεστώτος. Το δικαστήριο αυτό επισημαίνει ότι, όταν η αρμόδια αρχή προτίθεται να ανακαλέσει αυτεπαγγέλτως το καθεστώς επικουρικής προστασίας κατ' εφαρμογήν της πρώτης από τις δύο περιπτώσεις, η εν λόγω διάταξη δεν διακρίνει ανάλογα με το αν οι προϋποθέσεις χορήγησης δεν συνέτρεχαν διότι ο αιτών δεν ήταν επιλέξιμος για προστασία ή διότι δεν έχριζε προστασίας. Επιπλέον, η διάταξη αυτή δεν περιέχει οποιαδήποτε διευκρίνιση η οποία να περιορίζει το πεδίο εφαρμογής της υπό την έννοια ότι η απόφαση περί χορήγησης θα στερείται νομικής ισχύος μόνο σε περίπτωση που ο ενδιαφερόμενος έχει χρησιμοποιήσει απατηλά μέσα για να εξασφαλίσει τη χορήγηση του καθεστώτος. Ως εκ τούτου, το πεδίο εφαρμογής της διάταξης αυτής καλύπτει και την περίπτωση απλού σφάλματος εκ μέρους των αρμόδιων αρχών.
- 28 Το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει, πάντως, επίσης ότι το άρθρο 19, παράγραφος 3, στοιχείο β', της οδηγίας 2011/95 δεν μνημονεύει το ενδεχόμενο ανάκλησης του καθεστώτος επικουρικής προστασίας απλώς και μόνο λόγω της απόκτησης νέων πληροφοριών από τις αρμόδιες αρχές. Εξ αυτού θα μπορούσε να συναχθεί ότι, εφόσον δεν καταλογίζεται στον δικαιούχο κάποια από τις συμπεριφορές

για τις οποίες γίνεται λόγος στην προαναφερθείσα διάταξη, το ως άνω καθεστώς δεν είναι δυνατό να ανακληθεί σε περίπτωση που τα πραγματικά περιστατικά έχουν παραμείνει αμετάβλητα, παρότι υπάρχει σφάλμα των αρμόδιων αρχών σχετικό με τη συνδρομή ενός εκ των πραγματικών στοιχείων που δικαιολογούν τη χορήγηση του καθεστώτος.

- 29 Το αιτούν δικαστήριο διαπιστώνει, παρά ταύτα, ότι το άρθρο 19, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/95 προβλέπει ότι τα κράτη μέλη ανακαλούν, τερματίζουν ή αρνούνται να ανανεώσουν το καθεστώς επικουρικής προστασίας εφόσον ο ενδιαφερόμενος παύει να το δικαιούται δυνάμει του άρθρου 16 της ίδιας οδηγίας, δηλαδή σε περίπτωση που παύουν να συντρέχουν οι περιστάσεις οι οποίες δικαιολογούσαν την παροχή της προστασίας αυτής. Κατά το αιτούν δικαστήριο, το γράμμα της διάταξης μπορεί, επομένως, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι πρόκειται για περιστάσεις οι οποίες ήταν γνωστές κατά τον χρόνο της χορήγησης του καθεστώτος, όπερ θα σήμαινε ότι μια μεταβολή ως προς τον βαθμό επίγνωσης που έχουν οι αρμόδιες αρχές συνεπάγεται επίσης την άρση του καθεστώτος επικουρικής προστασίας.
- 30 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Verwaltungsgerichtshof (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, Αυστρία) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Αντιτίθενται οι διατάξεις του δικαίου της Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 19, παράγραφος 3, της οδηγίας 2011/95 [...], σε εθνική ρύθμιση κράτους μέλους [...] κατά την οποία το καθεστώς επικουρικής προστασίας μπορεί να ανακληθεί χωρίς να έχουν μεταβληθεί αυτές καθ' εαυτές οι κρίσιμες πραγματικές περιστάσεις για τη χορήγηση του καθεστώτος αλλά μόνο η γνώση της αρχής ως προς αυτές και χωρίς να συντρέχει αποφασιστική για τη χορήγηση [του εν λόγω] καθεστώτος [...] διαστρέβλωση ή παράλειψη γεγονότων εκ μέρους του υπηκόου τρίτης χώρας ή του ανιθαγενούς;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

- 31 Με το προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν το άρθρο 19 της οδηγίας 2011/95 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι δεν επιτρέπεται σε κράτος μέλος να ανακαλέσει το καθεστώς επικουρικής προστασίας σε περίπτωση που το χορήγησε χωρίς να συντρέχουν οι προϋποθέσεις χορήγησής του, έχοντας στηριχθεί σε πραγματικά στοιχεία τα οποία εν συνεχεία αποδείχθηκαν εσφαλμένα, ακόμη και αν δεν μπορεί να προσαφθεί στον ενδιαφερόμενο ότι παραπλάνησε το κράτος μέλος στο πλαίσιο αυτό.
- 32 Ως προκαταρκτικό ζήτημα, διαπιστώνεται ότι, στην υπόθεση της κύριας δίκης, η απόφαση με την οποία ανακλήθηκε το καθεστώς επικουρικής προστασίας εκδόθηκε στις 24 Οκτωβρίου 2012, ενώ, κατά το άρθρο 39 της οδηγίας 2011/95, η προθεσμία για τη μεταφορά του άρθρου 19 της οδηγίας αυτής στην εσωτερική έννομη τάξη έληγε στις 21 Δεκεμβρίου 2013.
- 33 Εντούτοις, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, τα προδικαστικά ερωτήματα που υποβάλλονται από εθνικό δικαστήριο και αφορούν την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης τεκμαίρονται λυσιτελή. Το Δικαστήριο μπορεί να απορρίψει αίτηση εθνικού δικαστηρίου για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως μόνον όταν προκύπτει προδήλως ότι η ζητούμενη ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ουδεμία σχέση έχει με το υποστατό ή με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσης ή ακόμη όταν το Δικαστήριο δεν έχει στη διάθεσή του τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που του είναι αναγκαία για να δώσει χρήσιμη απάντηση στα υποβαλλόμενα ερωτήματα (απόφαση της 28ης Μαρτίου 2019, *Idi*, C-101/18, EU:C:2019:267, σκέψη 28 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 34 Εν προκειμένω, έχει προσβληθεί με αίτηση αναιρέσεως ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου η από 21 Ιανουαρίου 2016 απόφαση του Bundesverwaltungsgericht (Ομοσπονδιακού Διοικητικού Δικαστηρίου), με την οποία απορρίφθηκε η προσφυγή που είχε ασκηθεί κατά της διοικητικής

αποφάσεως της 24ης Οκτωβρίου 2012, περί ανάκλησης του καθεστώτος επικουρικής προστασίας. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν προκύπτει προδήλως ότι η ερμηνεία του άρθρου 19 της οδηγίας 2011/95 ουδεμία σχέση έχει με τη διαφορά η οποία εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

- 35 Κατόπιν της ως άνω διευκρίνισης υπογραμμίζεται, πρώτον, ότι, δεδομένου ότι από τις νομικές βάσεις της οδηγίας 2011/95 είναι το άρθρο 78, παράγραφος 2, στοιχείο β', ΣΛΕΕ, η οδηγία αυτή έχει ως σκοπό, μεταξύ άλλων, να εγκαθιδρύσει ενιαίο σύστημα επικουρικής προστασίας (πρβλ. απόφαση της 25ης Ιουλίου 2018, *Alheto*, C-585/16, EU:C:2018:584, σκέψη 88). Εξάλλου, η αιτιολογική σκέψη 12 της εν λόγω οδηγίας καθιστά σαφές ότι ένας από τους βασικούς στόχους της είναι να διασφαλιστεί ότι όλα τα κράτη μέλη εφαρμόζουν κοινά κριτήρια για τον προσδιορισμό των προσώπων που χρήζουν όντως διεθνούς προστασίας [αποφάσεις της 13ης Σεπτεμβρίου 2018, *Ahmed*, C-369/17, EU:C:2018:713, σκέψη 37, και της 14ης Μαΐου 2019, *Μ κ.λπ.* (Ανάκληση του καθεστώτος πρόσφυγα), C-391/16, C-77/17 και C-78/17, EU:C:2019:403, σκέψη 79].
- 36 Συναφώς, από το άρθρο 18 της οδηγίας 2011/95, σε συνδυασμό με τον ορισμό του «προσ[ώπου] που δικαιούται επικουρική προστασία» στο άρθρο 2, στοιχείο στ', και με τον ορισμό της έννοιας «καθεστώς επικουρικής προστασίας» στο άρθρο 2, στοιχείο ζ', της οδηγίας, συνάγεται ότι το καθεστώς επικουρικής προστασίας στο οποίο αναφέρεται η οδηγία αυτή πρέπει, κατ' αρχήν, να χορηγείται σε όποιον υπήκοο τρίτης χώρας ή ανιθαγενή διατρέχει, σε περίπτωση επιστροφής στη χώρα καταγωγής του ή στη χώρα της συνήθους διαμονής του, πραγματικό κίνδυνο να υποστεί σοβαρή βλάβη κατά την έννοια του άρθρου 15 της ίδιας οδηγίας (πρβλ. απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2018, *Ahmedbekova*, C-652/16, EU:C:2018:801, σκέψη 47).
- 37 Αντιθέτως, η οδηγία 2011/95 δεν προβλέπει τη χορήγηση του καθεστώτος επικουρικής προστασίας σε άλλους υπηκόους τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς, πέραν εκείνων που μνημονεύονται στην αμέσως προηγούμενη σκέψη της παρούσας αποφάσεως (πρβλ. απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2018, *Ahmedbekova*, C-652/16, EU:C:2018:801, σκέψη 48).
- 38 Εν προκειμένω, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η αρμόδια αυστριακή αρχή, η οποία εξέτασε την αίτηση του αναιρεσιόντος της κύριας δίκης για την παροχή διεθνούς προστασίας, υπέπεσε σε σφάλμα κατά τον καθορισμό της ιθαγένειας που έλαβε υπόψη στην περίπτωση του. Από την ίδια απόφαση προκύπτει επίσης ότι ο ενδιαφερόμενος ουδέποτε εκτέθηκε, κατά την επιστροφή στη χώρα καταγωγής του ή στη χώρα της συνήθους διαμονής του, σε κίνδυνο να υποστεί σοβαρή βλάβη κατά την έννοια του άρθρου 15 της οδηγίας 2011/95.
- 39 Εξάλλου, μολονότι το άρθρο 3 της οδηγίας αυτής επιτρέπει στα κράτη μέλη να θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ ευνοϊκότερα κριτήρια για την παροχή της επικουρικής προστασίας, το αιτούν δικαστήριο δεν αναφέρεται σε οποιαδήποτε εθνική ρύθμιση τέτοιου είδους.
- 40 Το δε άρθρο 19 της οδηγίας 2011/95 ορίζει σε ποιες περιπτώσεις τα κράτη μέλη μπορούν ή οφείλουν να ανακαλούν, να τερματίζουν ή να αρνούνται να ανανεώσουν το καθεστώς επικουρικής προστασίας.
- 41 Στο πλαίσιο αυτό τονίζεται, δεύτερον, ότι, όπως επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο, το άρθρο 19, παράγραφος 3, στοιχείο β', της οδηγίας 2011/95 προβλέπει την απώλεια του καθεστώτος επικουρικής προστασίας μόνο σε περίπτωση που η διαστρέβλωση ή παράλειψη γεγονότων εκ μέρους του ενδιαφερομένου υπήρξε καθοριστική για την απόφαση να του χορηγηθεί το εν λόγω καθεστώς. Επιπλέον, καμία άλλη διάταξη της οδηγίας αυτής δεν προβλέπει ρητώς ότι το καθεστώς επικουρικής προστασίας πρέπει ή μπορεί να αίρεται όταν, όπως στην υπόθεση της κύριας δίκης, η απόφαση για τη χορήγησή του έχει ληφθεί βάσει εσφαλμένων στοιχείων, χωρίς όμως ο ενδιαφερόμενος να έχει διαστρεβλώσει ή παραλείψει γεγονότα.

- 42 Εντούτοις επιβάλλεται, τρίτον, η διαπίστωση ότι το άρθρο 19 της οδηγίας 2011/95 δεν αποκλείει ρητώς ούτε το ενδεχόμενο να παύει να ισχύει το καθεστώς επικουρικής προστασίας σε περίπτωση που το κράτος μέλος υποδοχής αντιληφθεί ότι το έχει χορηγήσει βάσει εσφαλμένων στοιχείων για τα οποία δεν ευθύνεται ο ενδιαφερόμενος.
- 43 Πρέπει επομένως να εξεταστεί αν, λαμβανομένων υπόψη του σκοπού και της όλης οικονομίας της οδηγίας 2011/95, μπορεί να έχει εφαρμογή σε μια τέτοια περίπτωση ένας από τους άλλους λόγους απώλειας του καθεστώτος επικουρικής προστασίας οι οποίοι απαριθμούνται στο άρθρο 19 της οδηγίας 2011/95.
- 44 Συναφώς σημειώνεται, πρώτον, ότι το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι θα ήταν αντίθετο στην όλη οικονομία και τους σκοπούς της οδηγίας 2011/95 να αναγνωρίζονται τα προβλεπόμενα από αυτή καθεστάτα υπέρ υπηκόων τρίτων χωρών των οποίων η κατάσταση ουδεμιά σχέση έχει με τη λογική της διεθνούς προστασίας (πρβλ. απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 2014, M'Bodj, C-542/13, EU:C:2014:2452, σκέψη 44). Η κατάσταση ενός προσώπου στο οποίο έχει χορηγηθεί το καθεστώς επικουρικής προστασίας βάσει εσφαλμένων στοιχείων και χωρίς να πληρούνται ποτέ οι προϋποθέσεις χορήγησής του ουδεμιά σχέση έχει, πράγματι, με τη λογική της διεθνούς προστασίας.
- 45 Η απώλεια του καθεστώτος επικουρικής προστασίας υπό τέτοιες περιστάσεις είναι, κατά συνέπεια, σύμφωνη με τον σκοπό και την όλη οικονομία της οδηγίας 2011/95, ιδίως δε με το άρθρο 18, το οποίο προβλέπει τη χορήγηση του καθεστώτος επικουρικής προστασίας αποκλειστικώς και μόνο σε πρόσωπα που πληρούν τις σχετικές προϋποθέσεις. Εφόσον το οικείο κράτος μέλος δεν μπορούσε νομίμως να χορηγήσει το καθεστώς αυτό, θα πρέπει, κατά μείζονα λόγο, να υπέχει την υποχρέωση να το άρει μόλις εντοπιστεί το σφάλμα του (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 24ης Ιουνίου 2015, H. T., C-373/13, EU:C:2015:413, σκέψη 49).
- 46 Υπογραμμίζεται, δεύτερον, ότι το άρθρο 19, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/95 ορίζει, ως προς τις αιτήσεις παροχής διεθνούς προστασίας οι οποίες έχουν υποβληθεί, όπως στην υπόθεση της κύριας δίκης, μετά την έναρξη της ισχύος της οδηγίας 2004/83, ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να ανακαλούν, να τερματίζουν ή να αρνούνται να ανανεώσουν το καθεστώς επικουρικής προστασίας σε περίπτωση που ο υπήκοος τρίτης χώρας ή ο ανιθαγενής έχει παύσει, βάσει του άρθρου 16 της οδηγίας 2011/95, να είναι δικαιούχος επικουρικής προστασίας.
- 47 Κατά το άρθρο 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/95, ο υπήκοος τρίτης χώρας ή ο ανιθαγενής παύει, κατ' αρχήν, να δικαιούται επικουρική προστασία όταν οι περιστάσεις οι οποίες δικαιολογούσαν την παροχή της προστασίας αυτής έχουν εκλείψει ή έχουν μεταβληθεί σε τέτοιο βαθμό ώστε να μην είναι πλέον αναγκαία η προστασία. Κατά την παράγραφο 2 του εν λόγω άρθρου, αυτή η μεταβολή των περιστάσεων πρέπει να είναι τόσο σημαντική και οριστική ώστε ο ενδιαφερόμενος να μη διατρέχει πλέον πραγματικό κίνδυνο να υποστεί σοβαρή βλάβη κατά την έννοια του άρθρου 15 της ως άνω οδηγίας.
- 48 Συνεπώς, καθίσταται σαφές από το ίδιο το γράμμα του άρθρου 19, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/95 ότι υφίσταται αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της μεταβολής των περιστάσεων, στην οποία αναφέρεται το άρθρο 16 της οδηγίας, και του αποκλεισμού κάθε δυνατότητας να διατηρήσει ο ενδιαφερόμενος την ιδιότητα του δικαιούχου επικουρικής προστασίας, εφόσον δεν είναι πλέον, κατά τα φαινόμενα, βάσιμος ο αρχικός φόβος του ότι θα υποστεί σοβαρή βλάβη κατά την έννοια του άρθρου 15 της οδηγίας αυτής (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 2ας Μαρτίου 2010, Salahadin Abdulla κ.λπ., C-175/08, C-176/08, C-178/08 και C-179/08, EU:C:2010:105, σκέψη 66).
- 49 Μολονότι πάντως, γενικώς, τέτοιες αλλαγές οφείλονται σε μεταβολή των πραγματικών περιστάσεων στην τρίτη χώρα, δεδομένου ότι λόγω της μεταβολής αυτής θεραπεύεται η αιτία για την οποία χορηγήθηκε το καθεστώς επικουρικής προστασίας, γεγονός παραμένει, αφενός, ότι το άρθρο 16 της οδηγίας 2011/95 δεν προβλέπει ρητώς ότι το πεδίο εφαρμογής του καλύπτει μόνον τη συγκεκριμένη περίπτωση και, αφετέρου, ότι μια μεταβολή στον βαθμό επίγνωσης του κράτους μέλους υποδοχής

όσον αφορά την προσωπική κατάσταση του ενδιαφερομένου μπορεί, κατά τον ίδιο τρόπο, να συνεπάγεται ότι ο αρχικός φόβος να υποστεί ο ενδιαφερόμενος σοβαρή βλάβη κατά την έννοια του άρθρου 15 της οδηγίας δεν είναι πλέον, κατά τα φαινόμενα, βάσιμος, υπό το φως νέων πληροφοριών που έχει στην κατοχή του το εν λόγω κράτος μέλος.

- 50 Τούτο ισχύει ωστόσο μόνον εφόσον οι νέες πληροφορίες τις οποίες έχει στη διάθεσή του το κράτος μέλος υποδοχής επιφέρουν μια αρκούντως σημαντική και οριστική μεταβολή του βαθμού επίγνωσης του ως προς το ζήτημα αν ο ενδιαφερόμενος πληροί τις προϋποθέσεις χορήγησης του καθεστώτος επικουρικής προστασίας.
- 51 Επομένως, από τον συνδυασμό των άρθρων 16 και 19, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/95, υπό το πρίσμα της όλης οικονομίας και του σκοπού της, προκύπτει ότι, όταν το κράτος μέλος υποδοχής έχει στη διάθεσή του νέες πληροφορίες που αποδεικνύουν ότι, αντιθέτως προς τη στηριχθείσα σε εσφαλμένα στοιχεία αρχική εκτίμησή του αναφορικά με την κατάσταση ενός υπηκόου τρίτης χώρας ή ανιθαγενούς στον οποίο χορήγησε το καθεστώς επικουρικής προστασίας, το πρόσωπο αυτό ουδέποτε διέτρεξε κίνδυνο να υποστεί σοβαρή βλάβη κατά την έννοια του άρθρου 15 της ίδιας οδηγίας, το κράτος μέλος υποδοχής οφείλει να συναγάγει ότι οι περιστάσεις λόγω των οποίων χορηγήθηκε το καθεστώς επικουρικής προστασίας μεταβλήθηκαν με τέτοιο τρόπο ώστε η διατήρηση του συγκεκριμένου καθεστώτος δεν δικαιολογείται πλέον.
- 52 Στο πλαίσιο αυτό, το γεγονός ότι ο ενδιαφερόμενος δεν είναι υπεύθυνος για το σφάλμα στο οποίο υπέπεσε το κράτος μέλος υποδοχής κατά τη χορήγηση του επίμαχου καθεστώτος δεν είναι ικανό να μεταβάλει τη διαπίστωση ότι ο ενδιαφερόμενος ουδέποτε είχε, στην πραγματικότητα, την ιδιότητα του «προσώπου που δικαιούται επικουρική προστασία» κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο στ', της οδηγίας 2011/95 και ότι, ως εκ τούτου, ουδέποτε πληρούσε τις προϋποθέσεις χορήγησης του καθεστώτος επικουρικής προστασίας, κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο ζ', της ίδιας οδηγίας.
- 53 Τέταρτον, υπογραμμίζεται ότι το ως άνω συμπέρασμα επιβεβαιώνεται αν η οδηγία 2011/95 ερμηνευθεί με γνώμονα τη Σύμβαση της Γενεύης.
- 54 Ειδικότερα, το άρθρο 78, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ ορίζει ότι η κοινή πολιτική την οποία αναπτύσσει η Ένωση στους τομείς του ασύλου, της επικουρικής προστασίας και της προσωρινής προστασίας πρέπει να συνάδει με τη Σύμβαση της Γενεύης (απόφαση της 13ης Σεπτεμβρίου 2018, Ahmed, C-369/17, EU:C:2018:713, σκέψη 37). Επιπλέον, από την αιτιολογική σκέψη 3 της οδηγίας 2011/95 προκύπτει ότι ο νομοθέτης της Ένωσης, εμπνεόμενος από τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Τάμπερε, θέλησε να εξασφαλίσει ότι το ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου, στη διαμόρφωση του οποίου συμβάλλει η οδηγία αυτή, στηρίζεται στην πλήρη και συνολική εφαρμογή της Συμβάσεως της Γενεύης (απόφαση της 1ης Μαρτίου 2016, Alo και Oso, C-443/14 και C-444/14, EU:C:2016:127, σκέψη 30).
- 55 Οι διαπιστώσεις αυτές ισχύουν, κατ' αρχήν, μόνον ως προς τις προϋποθέσεις χορήγησης και το περιεχόμενο του καθεστώτος πρόσφυγα, στο μέτρο που το σύστημα το οποίο προβλέπεται από τη Σύμβαση της Γενεύης έχει εφαρμογή αποκλειστικώς επί των προσφύγων και όχι επί των δικαιούχων του καθεστώτος επικουρικής προστασίας. Ωστόσο, στις αιτιολογικές σκέψεις 8, 9 και 39 της οδηγίας 2011/95 επισημαίνεται ότι η βούληση του νομοθέτη της Ένωσης ήταν να ανταποκριθεί στην πρόσκληση η οποία είχε απευθυνθεί με το πρόγραμμα της Στοκχόλμης και να θεσπίσει ένα ενιαίο καθεστώς υπέρ όλων των δικαιούχων διεθνούς προστασίας, οπότε επέλεξε, κατά συνέπεια, να χορηγήσει στους δικαιούχους του καθεστώτος επικουρικής προστασίας τα ίδια δικαιώματα και πλεονεκτήματα όπως και στους πρόσφυγες, πλην ορισμένων αναγκαίων και αντικειμενικώς δικαιολογημένων εξαιρέσεων (πρβλ. απόφαση της 1ης Μαρτίου 2016, Alo και Oso, C-443/14 και C-444/14, EU:C:2016:127, σκέψεις 31 και 32).
- 56 Περαιτέρω διαπιστώνεται ότι ο νομοθέτης της Ένωσης εμπνεύστηκε από τους κανόνες που ισχύουν για τους πρόσφυγες, προκειμένου να καθορίσει τους λόγους απώλειας του καθεστώτος επικουρικής προστασίας. Πράγματι, το γράμμα και η διάρθρωση του άρθρου 19 της οδηγίας 2011/95, σχετικά με

την απώλεια της ιδιότητας του δικαιούχου επικουρικής προστασίας, εμφανίζουν ομοιότητες με το άρθρο 14 της ίδιας οδηγίας, το οποίο αφορά την απώλεια του καθεστώτος πρόσφυγα και έχει στηριχθεί, με τη σειρά του, στο άρθρο 1, Γ, της Συμβάσεως της Γενεύης.

- 57 Συνεπώς, οι απαιτήσεις που απορρέουν από τη Σύμβαση της Γενεύης πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την ερμηνεία του άρθρου 19 της οδηγίας 2011/95. Στο πλαίσιο αυτό, τα έγγραφα που εκδίδει η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες (Haut-Commissariat des Nations unies pour les réfugiés, HCR) έχουν ιδιαίτερη σημασία, λαμβανομένης υπόψη της αποστολής την οποία η Σύμβαση της Γενεύης αναθέτει στην HCR (πρβλ. απόφαση της 30ής Μαΐου 2013, Halaf, C-528/11, EU:C:2013:342, σκέψη 44).
- 58 Μολονότι δε καμία διάταξη της εν λόγω Συμβάσεως δεν προβλέπει ρητώς την απώλεια του καθεστώτος πρόσφυγα όταν προκύπτει εκ των υστέρων ότι το καθεστώς αυτό ουδέποτε έπρεπε να αναγνωριστεί, η HCR εκτιμά πάντως ότι, σε μια τέτοια περίπτωση, η απόφαση σχετικά με τη χορήγηση του καθεστώτος πρόσφυγα πρέπει κατ' αρχήν να ακυρώνεται (Οδηγός για τις διαδικασίες και τα κριτήρια που διέπουν την αναγνώριση του καθεστώτος πρόσφυγα βάσει της Συμβάσεως του 1951 και του Πρωτοκόλλου του 1967 περί του καθεστώτος των προσφύγων, 1992, σημείο 117).
- 59 Πρέπει επίσης να τονιστεί, πέμπτον, ότι η απώλεια του καθεστώτος επικουρικής προστασίας δυνάμει του άρθρου 19, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/95 δεν σημαίνει ότι η Διοίκηση λαμβάνει θέση και επί του χωριστού ζητήματος αν ο ενδιαφερόμενος χάνει κάθε δικαίωμα διαμονής στο οικείο κράτος μέλος και αν μπορεί να απελαθεί προς τη χώρα καταγωγής του (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2010, Β και D, C-57/09 και C-101/09, EU:C:2010:661, σκέψη 110).
- 60 Ως προς το σημείο αυτό διαπιστώνεται ειδικότερα, αφενός, ότι, αντιθέτως προς την απώλεια του καθεστώτος επικουρικής προστασίας κατ' εφαρμογήν του άρθρου 19, παράγραφος 3, στοιχείο β', της οδηγίας 2011/95, η απώλεια του ως άνω καθεστώτος δυνάμει του άρθρου 19, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής δεν καταλέγεται ούτε στις περιπτώσεις στις οποίες τα κράτη μέλη οφείλουν, βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 1α, της οδηγίας 2003/109, να μη χορηγούν το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος στους δικαιούχους διεθνούς προστασίας ούτε στις περιπτώσεις στις οποίες τα κράτη μέλη μπορούν, δυνάμει του άρθρου 9, παράγραφος 3α, της οδηγίας 2003/109, να αίρουν το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος από τους προαναφερθέντες δικαιούχους.
- 61 Αφετέρου, από την ακροτελεύτια φράση του άρθρου 2, στοιχείο η', της οδηγίας 2011/95 προκύπτει ότι η οδηγία δεν απαγορεύει στον ενδιαφερόμενο να ζητήσει «άλλη μορφή προστασίας», η οποία να μην εμπίπτει στο δικό της πεδίο εφαρμογής. Ως εκ τούτου, η οδηγία αυτή εκκινεί από την παραδοχή ότι το κράτος μέλος υποδοχής μπορεί να παρέχει, σύμφωνα με το εσωτερικό δίκαιό του, εθνική προστασία που να περιλαμβάνει δικαίωμα διαμονής στο έδαφός του για τα πρόσωπα τα οποία δεν είναι δικαιούχοι επικουρικής προστασίας. Εντούτοις, η χορήγηση από κράτος μέλος ενός τέτοιου καθεστώτος εθνικής προστασίας δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2011/95 (πρβλ. απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2010, Β και D, C-57/09 και C-101/09, EU:C:2010:661, σκέψεις 116 έως 118).
- 62 Υπενθυμίζεται δε ακόμη ότι το εκάστοτε κράτος μέλος είναι υποχρεωμένο, όταν προβαίνει στις εκτιμήσεις που οφείλει να πραγματοποιεί στο πλαίσιο των διαδικασιών για τις οποίες έγινε λόγος στις σκέψεις 60 και 61 της παρούσας αποφάσεως, να σέβεται, μεταξύ άλλων, το θεμελιώδες δικαίωμα του ενδιαφερομένου στην προστασία της ιδιωτικής και της οικογενειακής ζωής του, το οποίο κατοχυρώνουν, εντός του αντίστοιχου πεδίου εφαρμογής τους, το άρθρο 7 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ.

- 63 Ως προς το ζήτημα αυτό, το γεγονός ότι, εν αντιθέσει προς την περίπτωση του άρθρου 19, παράγραφος 3, της οδηγίας 2011/95, το πρόσωπο του οποίου το καθεστώς επικουρικής προστασίας ανακαλείται βάσει του άρθρου 19, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 16 της ίδιας οδηγίας, δεν έχει παραπλανήσει εν γνώσει του την αρμόδια εθνική αρχή κατά τη χορήγηση του εν λόγω καθεστώτος συνιστά στοιχείο που πρέπει να ληφθεί υπόψη.
- 64 Επιπλέον, από τις σκέψεις 60 και 63 της παρούσας αποφάσεως συνάγεται ότι η ερμηνεία του άρθρου 19, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 16 της οδηγίας 2011/95, η οποία έγινε δεκτή στη σκέψη 51 της παρούσας αποφάσεως, δεν θίγει την πρακτική αποτελεσματικότητα του άρθρου 19, παράγραφος 3, στοιχείο β', της οδηγίας 2011/95.
- 65 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 19, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 16 της οδηγίας 2011/95, έχει την έννοια ότι το κράτος μέλος υποδοχής οφείλει να ανακαλέσει το καθεστώς επικουρικής προστασίας σε περίπτωση που το χορήγησε χωρίς να συντρέχουν οι προϋποθέσεις χορήγησής του, έχοντας στηριχθεί σε πραγματικά στοιχεία τα οποία εν συνεχεία αποδείχθηκαν εσφαλμένα, ακόμη και αν δεν μπορεί να προσαφθεί στον ενδιαφερόμενο ότι παραπλάνησε το κράτος μέλος στο πλαίσιο αυτό.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 66 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπíπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 19, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας, σε συνδυασμό με το άρθρο 16 της ίδιας οδηγίας, έχει την έννοια ότι το κράτος μέλος υποδοχής οφείλει να ανακαλέσει το καθεστώς επικουρικής προστασίας σε περίπτωση που το χορήγησε χωρίς να συντρέχουν οι προϋποθέσεις χορήγησής του, έχοντας στηριχθεί σε πραγματικά στοιχεία τα οποία εν συνεχεία αποδείχθηκαν εσφαλμένα, ακόμη και αν δεν μπορεί να προσαφθεί στον ενδιαφερόμενο ότι παραπλάνησε το κράτος μέλος στο πλαίσιο αυτό.

(υπογραφές)